

10.

10.1. Vokativ

Vokativ u podstatných jmen

Vokativ má v každém paradigmatu vlastní koncovku (viz tabulku).

V plurálu se koncovky vokativu shodují s koncovkami nominativu.

Substantiva na **-as** přibírají ve vokativu jednu ze tří koncovek:

a) koncovku **-ai** mají osobní jména mužského rodu (jednoduše – mužská jména a příjmení):

Jonas→Jonai! Kazlauskas→Kazlauskai! Jonas Kazlauskas→Jonai Kazlauskai!

b) koncovku **-e** mají obecná jména (apelativa) a jména neživotná (jednoduše – substantiva na „-as“, která nespádají pod bod a):

ponas→pone! vyras→vyre! dekanas→dekane! universitetas→universitete!
Berlynas→Berlyne!

c) koncovku **-au** přibírají substantiva, která před koncovkou mají souhlásku „j“ (jednoduše – která končí na „-jas“):

vėjas→vėjau! mokytojas→mokytojau! rašytojas→rašytojau!

Cvičení: řekněte litevsky

pane! otče! synu! bratře! dědečku! strýci!

paní! matko! dcero! sestro! babičko! teto!

pane policisto! paní policistko! pane řidiči! pane docente! pani profesorko!

pane docente Jonas Kazlauskas! pane profesore Petras Šiaučius!

paní docentko Ona Kazlauskienė! paní profesorko Agnė Šiaučiūtė!

Vokativ u přídavných jmen

U adjektiv se koncovky vokativu shodují s koncovkami nominativu (viz tabulku).

Výjimky:

a) adjektiva ženského rodu s koncovkou **-ė** mají ve vokativu koncovku **-e**:
medinė→medine! auksinė→auksine! popierinė→popierine!

b) odvozená adjektiva mužského rodu na **-is** mají ve vokativu koncovku **-i** (většinou se jedná o protějšky ženských adjektiv na **-ė**):
medinis→medini! auksinis→auksini! popierinis→popierini!

Cvičení. Utvořte vokativ:

jaunas docentas; linksmas policininkas; blogas vairuotojas; mažas vaikas

jauna studentė; linksma profesorė; liūdna teta; graži dukra; stora pusseserė

10.2. Adverbia

Adverbia mohou být základní, např. *daug* (hodně), *toli* (daleko) nebo odvozené, např., *gerai* (dobře).

Odvozená adverbia se tvoří přidáním sufixu **-(i)ai** ke kmenu adjektiv:

-ai:

ger-**as** → ger + ai → gerai (dobře)

blog-**as** → blog + ai → blogai (špatně)

-iai: graž-**us** → graž + iai → gražiai (hezky)

bjaur-**us** → bjaur + iai → bjauriai (ošklivě)

10.3. Doprava, cestování

vykti, vyksta, vyko (+ ĭ + Ak.) – cestovat:

Aš vykstu ĭ Praḡ / ĭ Vilnių / ĭ Suomiją / ĭ Latvija.

keliauti, keliauja, keliavo (+ ĭ + Ak.) – cestovat:

Aš keliauju ĭ Lietuvą / ĭ Čekiją / ĭ Vilnių / ĭ Berlyną.

kelionė (f) – cesta, výlet:

kelionė ĭ Lietuvą; ĭ Angliją

ilga / trumpa / sunki kelionė

„Geros kelionės!“

važiuoti, važiuoja, važiavo (+ ĭ + Ak.) – jet:

Mes važiuojame ĭ Angliją / ĭ Vokietiją / ĭ Vilnių / ĭ Londoną.

skristi, skrenda, skrido (+ ĭ + Ak.) – letět:

Mes skrendame ĭ Angliją / ĭ Vokietiją / ĭ Vilnių / ĭ Londoną.

plaukti, plaukia, plaukė (+ ĭ + Ak.) – plout:

Turistai plaukia ĭ Suomiją.

Dopravní prostředky:

dviratis (m) – kolo

motociklas (m) – motocykl

automobilis (m), mašina (f) – auto

autobusas (m) – autobus

troleibusas (m) – trolejbus

tramvajus (m) – tramvaj

traukinys (m) – vlak

lėktuvas (m) – letadlo

laivas (m) – loď

keltas (m) – trajekt

Použití:

a) v instrumentálu (jet, letět, plout *čím*):

Važiuoti *dviračiu, motociklu, automobiliu*.

Keliauti *autobusu, traukiniu*.

Skristi *lėktuvu*.

Plaukti *laivu, keltu*.

Zvláštní případ: *pėsčiomis* (adverbium /příslovce) – pěšky

Keliauti *pėsčiomis*. Eiti *pėsčiomis*

b) cílová stanice (vlak ve směru Praha, trajekt do Helsinek, apod.):

ĭ + Ak.

traukinys ĭ Praḡ / ĭ Vilnių

lėktuvas ĭ Londoną / ĭ Berlyną / ĭ Niujorką

keltas ĭ Londoną / ĭ Helsinkį

c) výchozí stanice (vlak ze směru Praha, letadlo z Berlína, trajekt z Helsinek apod.):

iš + Gen.

traukinys iš Prahos / iš Vilniaus

lėktuvas iš Londono / iš Berlyno / iš Niujorko

keltas iš Londono / iš Helsinkio

Doprava, cestování – otázky:

a)

kur (kam?)	aš, tu, jis, ji	vyksta
iš kur (odkud?)	mes, jūs, jie, jos	keliauja
kada (kdy?)	Saulius, Agnė	važiuoja
kaip (jak?)	turistas	skrenda
kuo (čím?)		plaukia

Např.: Kur tu vyksti? Kur Jūs keliaujate? Kada mes skrendame?

b)

	autobusas	
kur (kam?)	troleibusas	vyksta
iš kur (odkud?)	tramvajus	važiuoja
kada (kdy?)	traukinys	skrenda
kaip (jak?)	lėktuvas	plaukia
	laivas	
	keltas	

Např.: Kur autobusas vyksta? Iš kur skrenda lėktuvas? Kada važiuoja traukinys?

Nádraží, letiště etc.:

traukinių stotis (f) // geležinkelio stotis (f) – vlakové nádraží

peronas (m) – nástupiště

autobusų stotis (f) – autobusové nádraží

aerouostas (m) // oro uostas (m) – letiště

uostas (m) – přístav

stotelė (f) – zastávka

Doplňující slovíčka:

kelias (m) – cesta

kelias į Vilnių – cesta do Vilniusu; *kelias į laimę* – cesta ke štěstí;

autostrada (f) – dálnice

autostrada „Vilnius – Klaipėda“; *autostrada Via Baltica*;

geležinkelis (m) – kolej

važiuoti geležinkeliu – jet kolejí (= vlakem)

benzinas (m) – benzin

benzino kolonėlė (f) – pumpa

bilietas (m) – jízdenka; letenka; vstupenka

bilietų kontrolė – kontrola jízdenek

„Jūsų bilietą, prašom“ – Vaši jízdenku, prosím (revizor)

„Prašom bilietą į Vilnių“ – Jízdenku do Vilniusu, prosím (u přepážky)

Hranice:

siena (f) – hranice

pasienio kontrolė – hraniční kontrola

pasas (m) – cestovní pas

pasų kontrolė – kontrola cestovních dokladů

„Jūsų pasą, prašom.“ – Váš cestovní pas, prosím.

muitinė (m) – celní úřad

muitinės kontrolė – celní kontrola

„*Ką vežate?*“ – „Co vezete?“

muitininkas (m), muitininkė (f) – celník, celnice

„*Pone muitininke, pasigailėkite!*..“ – Pane celníku, slitujte se!..

viza (f) – vízum

„*Ar turite vizą?*“ – Máte vízum?

„*Man nereikia vizos.*“ – Nepotřebuji vízum.

antspaudas (m) – razítko

Domáci úkoly:

I. Přeložte:

1. Laba diena, kur keliatate? 2. Vykstu į Čekiją. 3. Atsiprašau, kada skrenda lėktuvas į Londoną? 4. Atsiprašau, iš kur važiuoja šis traukinys? 5. Atsiprašau, kur važiuoja šis autobusas? 6. Mes keliatame Lietuvoje pėsčiomis. 7. Vilniuje bilietai yra brangūs – mieste einame pėsčiomis. 8. Ar tu turi dviratį? 9. Keliaukime dviračiais į Čekiją! 10. Vilniuje nėra tramvajų.

II. Přeložte

Muitinėje:

Muitininkas: Prašom Jūsų pasą. Iš kur vykstate?

Turistas: Iš Čekijos.

M.: Kur keliatate?

T.: Į Lietuvą, į Vilnių.

M.: Ar turite vizą?

T.: Man nereikia vizos.

M.: Ką vežate?

T.: Nieko.

M.: Ar turite narkotikų?

T.: Ne!

M.: Geros kelionės!